

11 Kasım’a dikkat; yanıltmayın, yanılmayın :

Siyasal iktidar ağaçlandırma popülizmine sığınıyor!

Doç.Dr. Yücel Çağlar*

“Biliyorsunuz 11 Kasım, Sayın Cumhurbaşkanımızın “Milli Ağaçlandırma Günü” olarak ilan etmesiyle birlikte her yıl artık ‘ağaçlandırma bayramı’ şeklinde kutlanacak. 11 Kasım 2021 tarihinde de inşallah biz Muğla’da veya Antalya’da yanan sahaların birinden törenle fidan dikimi yapacağız”

(Bekir Karacabey, Orman Genel Müdürü; 6 Eylül 2021)

Anımsarsınız...

2019 yılında, bu yılki denli olmasa da hem sayıca hem de zarar gören orman ve maki ekosistemlerinin genişliği yönünden büyük orman yangınları gündeme gelmişti. Orman Genel Müdürlüğü’nün (OGM) “resmi istatistikleri”^{**} verilerine göre o yıl ülke genelinde 2688 yangın çıkmış; 4,9 bin hektarı İzmir’de olmak üzere toplam 11,3 bin hektar orman ve maki ekosistemi zarar görmüştü. Yine o yıl, ilginç bir gelişme olmuş; orman yangınları özellikle İzmir’de yurttaşlarımızın büyük tepkisini çekmişti. OGM de, çok “parlak” bir buluşla (!) 11 Kasım 2019 günü tüm ülkede, adı sonradan “Bugün Fidan Geleceğe Nefes”e dönüştürülen bir “seferberlik” başlatmıştı. Cumhurbaşkanı ise 11 Kasım gününün “Milli Ağaçlandırma Günü” olarak değerlendirilmesine karar vermişti. Gerçekten çok büyük harcanmalar– *bir görüşe göre yaklaşık 200 milyon TL-* yapılarak “fidanlar” ülkemizin her yanında “toprakla buluşturulmuştu”. Ne var ki, 2008-2018 döneminde yılda ortalama 43,3 bin hektarda ağaçlandırma yapılırken bu miktar 2019 yılında 17,9 bin hektara düşmüştü. 2020 yılındaysa “korona salgını” gerekçe gösterilerek herhangi bir etkinlik düzenlenmemişti. Oysa aynı yıl, AKP kapalı ortamlarda “lebalep” katılımlı kongreler yaparken ağaçlandırma çalışmaları 28,6 bin hektarla yine 2008-2018 döneminin yıllık ortalamasının altında kalmıştı. Buna karşılık 2020 yılında 3,4 bin orman yangını çıkmış, 21 bin hektar orman ve maki ekosistemi zarar görmüştü. OGM’nin açıklamasına bakılırsa önümüzdeki 11 Kasım “Milli Ağaçlandırma Günü”nde de yine büyük kaynaklar harcanarak görkemli törenler yapılacak. “Korona salgını” bitmiş 😊, üstelik Akdeniz Bölgesi’nde son yetmiş yılda görülmedik sayıda ve büyüklükte orman yangınları çıkmıştı. Kamuoyuna “güzel” bir şeyler söylemek, göstermek gerekiyor çünkü. Böylece bu yıl Akdeniz Bölgesi’nde çok büyük ekolojik, toplumsal, ekonomik yıkımlara yol açmasına karşın henüz iki ay bile geçmeden gündemden çıkan orman yangınlarının üzerine törensel bir örtü örtülebilecek. Gerçekten de örtülebilecek mi bakalım, göreceğiz.

Neden?

Düşünüyorum ama bir türlü yanıtlayamıyorum: Bu ekolojik ve ekonomik anlamda “astarı yüzenden pahalı” şamatacı etkinliklere neden gerek duyuldu? Siyasal iktidarın amacı, sözgelimi;

- ✓ etkinlikler için “11 Kasım” günü seçilerek Mustafa Kemal ATATÜRK’ü yitirdiğimiz “10 Kasım” gününü gölgelemek;
- ✓ ağaçlandırmalar için gerektiğince parasal kaynak ayıramamak; ağaçlandırma maliyetini olabildiğince yurttaşlarımızın üzerine “yıkma”;
- ✓ “hırsıza bak hırsıza...” tutumuyla gündemi değiştirmek,
- ✓ özellikle Akdeniz Bölgesi’nde bu yıl yaşadığımız çok büyük orman yangınlarını unutturmak;
- ✓ ilgili Bakanın “Guinness Rekorlar Kitabı”nda yer alma tutkusundan 😊

olabilir mi? Bilemiyorum doğrusu; “denize düşüp de yılanı sayılmış” bir siyasal iktidar artık her yola başvurabiliyor çünkü.

* Orman Mühendisi.

**Bu bağlamda sunduğum sayıları OGM’nin web sitesinde yer verilen “Ormanlık İstatistikleri” başlıklı sekmeden aldım.

"Ağaçlandırma ciddi bir süreçtir; popülizm alanı o-la-maz!"

Diyorsam da ülkemizde başta özellikle baskıcı siyasal iktidarların, yanı sıra, özellikle 2000'den sonra da başta OGM olmak üzere büyüklü küçüklü gönüllü kuruluşların yıllardır yapmaya çalıştıkları çoğunlukla budur: Ağaçlandırma popülizmi! Büyük bir olasılıkla; "- Yapılsın, kime ne zararı var ki?" diyenler de olabilir. Yapılmasın bence: Daha çok kamu kaynaklarıyla gerçekleştirilen bu etkinlikler, gerçeklerin gözden kaçırılmasına, kaynak savurganlıklarına, çok daha önemlisi ekolojik sorunlara da yol açabiliyor çünkü.

Öte yandan, bildiğiniz gibi, "halk aldatmacılığı" olarak da adlandırılan popülizm, yeni boyutlar kazanarak günümüzde de yaşamın her alanında sürdürülüyor. Daha çok gerici, baskıcı siyasal iktidarların çokça başvurduğu popülizmin yeni boyutlarının başındaysa "doğa", "çevre", "orman", "ağaç", "ağaçlandırma" geliyor. Örneğin, siz sormasanız da, bir anlamda durup dururken, "*Ben çevrecinin daniskasıyım; asıl çevreci benim*" diyebiliyorlar. Ağaçlandırma yapmayı okul bahçesine, yol kenarlarına, turkuaz örtüler üzerlerinde fidan dikmek sananlar her fırsatta "...milyon fidan diktik", "...kadar fidan dikerek Guinness Rekorlar kitabına girdik" vb şamatasını yapabiliyor; yağmur altında diktikleri fidanlara can suyu vermek gibi gülünçlükler sergileyebiliyor. Onbinlerce hektar orman ve maki ekosisteminin günlerce yanıp kül olmasını önleyemeyenlerin bu türden açıklamalarını nasıl karşılıyorsunuz, bilmiyorum. Bence gülüp geçmeyin; önemseyin. Sözelimi, 2019 yılında bir saatte en fazla fidan dikip "rekorlar kıranlara" bir zahmet sorun lütfen*:

- ✓ Bu "rekorluk" etkinliklerinizin ekonomik, çok daha önemlisi ekolojik maliyeti nedir?
- ✓ Diktiğiniz ya da diktirdiğiniz fidanların bugün kaç yaşıyor?

Daha önce söylediğim gibi; çok büyük kamusal kaynak harcanıyor çünkü. Bu bir yana, gerektiğinde özenli yapılmadığında ağaçlandırma çalışmaları da çok geç anlaşılabilir, anlaşılabilirliğindeyse geri dönülemeyecek ekolojik ve toplumsal sorunlara yol açabiliyor. Bu türden sorunlara ülkemizden de pek çok örnek verilebilir. Ne var ki, bu sorunlar pek sorgulanmıyor. Sorulmadığı için ilgili kuruluş da çoğu zaman yalnızca dikilen fidan ya da ekilen tohum sayısını yahut ağaçlandırılan arazi genişliğini açıklamakla yetiniyor. Oysa, özellikle orman ekosistemi oluşturma amaçlı ağaçlandırma, nelerde ve kimler tarafından, hangi amaçlarla nasıl yapılırsa yapılsın, oluşacak olan tüm öğeleri ve süreçleriyle canlı bir bütündür. Ağaçlandırma etkinliklerinin ciddiliği, her şeyden önce, bu evrensel gerçeklikten kaynaklanır. Bu nedenledir ki sıkça;

"Özellikle orman ekosistemi oluşturma amaçlı ağaçlandırma çalışmaları çok ciddiye alınması gereken, son derece karmaşık işlemlerin sıra düzenli olarak yapılması gereken uzun dönemli bir süreçtir!"

diyor, aklım ve bilgim yettiğince de gerekçelerini açıklamaya çalışıyorum. İlginçtir, ne sözünü ettiğim sürecin çeşitli aşamalarında nelerin yaşandığı ne de ekolojik, ekonomik ve toplumsal sonuçları gerektiğince sorgulanıyor. Büyük bir olasılıkla önümüzdeki 11 Kasım etkinlikleri için de sorgulanmayacak.

Öte yandan, yurttaşlarımızın çoğunluğu orman ekosistemi oluşturmak amacıyla yapılan ağaçlandırma çalışmalarının bile yalnızca ekolojik, teknik ve ekonomik boyutları olan, yanı sıra, dikim ya da ekimle biten bir etkinlik olduğu düşünüyor. İlgili kuruluştaki her nasılsa üst düzey yönetici olmuş meslektaşlarımızın hiç olmazsa çoğunluğunun bunun önemli bir yanılsama olduğunu bilmesi gerekir değil

* Yaklaşık elli yıllık deneyimine sahip bir uzman ağaçlandırmacı meslektaşımın değerlendirmesi şöyle:

"11 Kasım, fidan dikim yoluyla ağaçlandırma yapmak, yurdumuzun büyük bölümü için risklidir. Çünkü karasal iklimin etkin olduğu Doğu, Güneydoğu ve İç Anadolu dikim koşullarını taşımamakta ve bazı yerlerde toprak don nedeniyle dikime uygun olmamaktadır. Ayrıca yurdumuzun birçok yerinde çoğu fidanlıkta fidanlar hala yaşam dönemi nedeni ile kök, gövde ilişkisi sürmekte, bu yaşam uğraşı sökümü engellemektedir. Tüplü fidanlarla yapılacak dikimlerde ne yazık ki yeterli sıkıştırma yapılamamakta ve don atması sonucu ile karşılaşılmaktadır."

Konu gündeme geldiğinde bu türden ne çok uyarı yapılmıştı, bir bilerseniz... Ancak çok büyük rekorlar kırılmış(!); doğa/ormansever yurttaşlarımızın gönülleri hoş edilmişti ya, daha ne olsun... Ne diyorlardı; "itibardan tasarruf olmazmış"; "yemişim sizin itibarınızı" diyeceğim ama görgüm buna izin vermiyor.

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

mi? Ancak onca orman fakültesinin, ormancılık araştırma enstitüsünün, meslek örgütü ile son derece deneyimli uzman işgörenlerin varlığına karşın bu yanılsama günümüzde giderek yerleşip yaygınlaşıyor. Kısacası, özellikle orman ekosistemi oluşturma amaçlı ağaçlandırma çalışmalarının ekolojik boyutlarının yanı sıra ekonomi politik dolayısıyla toplumsal, ekonomik ve kültürel boyutları da vardır.

Oyun oynamıyor, ağaçlandırma yapıyor ya da yaptırıyorsunuz !

Ancak OGM hem oyun oynadığını sanıyor hem de ağaç orman sever yurttaşlarımızı yanıltıp oy alıyor. Yöneticilerinin anlamazdan geldikleri yalın bir gerçek var; bu ülke “babalarının çiftliği” değildir !

Öte yandan en bilgisiz, deneyimsiz, yetenezsizler bile ormancılığımızın şu temel gerçekliklerinin ayırdındadır:*

- ✓ Ülke genelini kapsayan çok boyutlu arazi temelli planlamalar hazırlanmadan yapılacak özellikle yeni orman ekosistemi oluşturma amacıyla ağaçlandırmaların işlevsel olabilmesi en iyimser söylemlerle rastlantısaldır !
- ✓ • Öncelikle ekolojik sonra da ekonomik, toplumsal ve kültürel koşulların zorunlu kılacağı ağaçlandırma yerleri, zamanları, amaçları, teknolojik ve teknik gerekleri ile kısıtları ve olanakları belirlenmeden, • bu belirlemelere dayanan ülkesel ve bölgesel tümleşik –“entegre”- ağaçlandırma **planları** hazırlanmadan, • bu planlar doğrultusunda havzalar özelinde yine tümleşik **projeler** yapılmadan ağaçlandırma çalışmalarına kalkışmak önünde sonunda kamusal kaynakların savurganlığına, uygun deyimle, “kaş yapmak isterken göz çıkarılmasına” neden oluyor !
- ✓ Amacın belirlenmesi, tüm ağaçlandırma çalışmalarının öncelikli koşuludur. Özellikle orman ekosistemi oluşturmak için yapılacak ağaçlandırma çalışmalarının amaçları ise ekolojik, ekonomik, toplumsal ve kültürel koşullara göre, abartarak söylüyorum, sonsuz sayıdadır. Dolayısıyla, buna OGM tek başına karar veremez, vermemelidir ! Ayrıca, özellikle orman ekosistemi oluşturma amaçlı ağaçlandırma yalnızca orman mühendisliği bilgisiyle gerektiğince üstesinden gelinebilecek bir etkinlik alanı değildir !
- ✓ Ağaçlandırılacak araziler ile en azından yakın çevresinin de tüm -*ekolojik, ekonomik, toplumsal ve kültürel*- özelliklerinin bilinmesi gerekiyor. Ağaçlandırma çalışmaları, hem yapılacak alan-daki hem de çevresindeki tüm ekosistemleri etkileyebiliyor çünkü !
- ✓ Başta arazi hazırlığı olmak üzere ağaçlandırma sürecinde tür seçimi, kullanılan teknik ve teknolojiler, bakım çalışmaları vb etkenler biyolojik çeşitliliği etkileyebiliyor; sözgelimi azaltabiliyor, ekolojik koşulları geri dönülemeyecek denli değiştirebiliyor !
- ✓ Ağaçlandırma çalışmalarının da ekonomi politik boyutları vardır; başta arazi, emek ve sermaye kullanılıyor; dolayısıyla bu çalışmaların da sınıfsal temelli getirileri ile götürüleri olabiliyor !
- ✓ Ağaçlandırma çalışmaları “geniş anlamda kamu hizmeti” niteliğindedir; olası getiri ve götürüleri yalnızca arazi, emek ve sermaye sahiplerini; bu kapsamda yalnızca insanları etkilemiyor !
- ✓ Ağaçlandırmaların tekdüze – *tek türlü, sıra dizimli vb*- yapılması zorunlu değildir; “doğa sanatı” tekniklerinden de yararlanılabilir. Örneğin, özellikle kentsel yerleşmelere yakın yerlerde aynı amaçlar ve maliyetlerle farklı biçimlerde yapılacak ağaçlandırma çalışmalarıyla çok daha işlevsel ağaçlandırmalar yapılabilir. Ne var ki, ülkemizde böylesi çabalara hemen hemen hiç girilmiyor !
- ✓ Orman ekosistemi oluşturma amaçlı ağaçlandırma çalışmaları önceden orman ekosistemi herhangi bir nedenle ortadan kalkmış hukuksal olarak “orman” sayılan yerlerde yapılabileceği gibi –“orman için ağaçlandırma”- bu gibi yerlerin dışında da –“orman dışı ağaçlandırma” – yapılabiliyor !

* Bu başlık altında bilginize sunduğum düşüncelerimi - *söylemek gibi olmasın* 😊- bir türlü yayımlamadığım ama e-kitap olarak paylaşmaya çabaladığım “**Türkiye’de Ağaçlandırma Çalışmalarının Ekolojisi ve Ekonomi Politikası (Yemyeşil Popülizm)**” başlıklı araştırmamdan özetleyerek aktarıyorum.

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

- ✓ Çok açık: • Hukuksal olarak “orman” sayılan yerlerde yapılan ağaçlandırmalarla “orman” sayılan yerler genişletilemez ! • “Orman” sayılan yerlerin genişletilebilmesi için ağaçlandırmaların bu yerlerin dışında yapılması gerekiyor. • OGM'nin ağaçlandırma çalışmalarını çok büyük bir çoğunlukla zaten hukuksal olarak “orman” sayılan yerlerde yapıyor. Bu nedenle, OGM'nin, dolayısıyla ilgili bakanın vb'lerinin her fırsatta yaptığı “*Son 18 yılda orman varlığını 2,1 milyon hektar artırdık*” 😊 açıklamaları hem dönemsel hem de miktar olarak kesinlikle gerçeği yansıtmıyor !
- ✓ Gerçek ya da tüzel kişilerin “bozuk” ya da “verimsiz” yahut “boşluklu kapalı” sayılan “devlet ormanı” arazilerinde yaptıkları “özel ağaçlandırma” çalışmalarının çoğunluğunun amacı orman ekosistemi oluşturmak değildir; badem, ceviz, kestane, zeytin, fıstıkçanı vb meyveli ağaçlıkları oluşturmaktır. Böylesi uygulamalar yaşamsal önemde ekolojik sorunlara, yanı sıra, başta koruma olmak üzere ormancılık etkinliklerinin etkenlik düzeylerinin düşmesine yol açıyor.
- ✓ “Devlet ormanı” sayılan yerlerde yapılan “özel ağaçlandırma” uygulamaları bu yerlerden yararlanmanın özelleştirilmesidir ve Anayasanın 169. Maddesine aykırıdır. Ek olarak, yine bu uygulamalar, 6831 sayılı yasanın 57. Maddesine de aykırıdır. Bu kapsamda, OGM'nin
“...devlet ormancılığından millet ormancılığına geçişin temelini attık. 5 Bin Köye 5 Bin Orman Projesi” ile orman köylüsü ile hasımdan ziyade hısım ilişkisi içinde bir işbirliği oluşturduk. Bütün bu çalışmalardaki hedefimiz atıl durumda olan bozuk ormanlarımızı verimli hale getirerek ekonomiye kazandırmak ve kırsaldaki vatandaşlarımızın gelir seviyelerini ve yaşam standartlarını yükseltmektir.”
savıyla* yaptığı ağaçlandırma çalışmalarının ise Anayasanın 170. Maddesinde geçen “*Ormanlar içinde veya bitişiğindeki köyler halkının kalkındırılması, ormanların ve bütünlüğünün korunması bakımlarından, ormanın gözetilmesi ve işletilmesinde Devletle bu halkın işbirliğini sağlayıcı tedbirler...*” kuralıyla da hiçbir ilişkisi yoktur !
- ✓ Kaçınılamayacağı iyiden iyiye ortaya çıkmış bir sorun olan iklim değişiklikleri özellikle orman ekosistemi oluşturma amaçlı ağaçlandırma çalışmalarının kapsamındaki tüm iş ve işlemlerin niteliğini, amacını, niceliğini, yerini/yöresini ve zamanını belirleyecek bir değişken olmuştur. Görünüşe bakılırsa OGM'nin ağaçlandırma projelerinde –“*planlarında*” değil ne yazık ki !- bu gerek gerektiğince göz önünde bulundurulmuyor. Çok daha önemlisi OGM de, orman yangınlarında olduğu gibi yetersizliklerinin, başarısızlıkların nedenlerini “iklim değişikliği”, “kötü hava koşulları” vb “küresel” sayılan olgularla açıklamaya çabalıyor.

Bu anımsatmalardan hareketle şimdi gönül rahatlığıyla şu dört tezi (!) bir kez daha öne sürebilirim:

“Tez” Bir:

Özellikle orman ekosistemi oluşturma amaçlı ağaçlandırma iş ve işlemlerinin gerektiğince ciddiye alınması gerekiyor. Bu gerek yerine getirildiğinde bile ağaçlandırma çalışmalarının istenen sonuçları verebilmesi, her zaman ve durumda olası değildir. Yalnızca teknik, yönetsel vb olumsuzluklar ve yetersizlikler değil, ağaçlandırma yapan kişi ya da kuruluşun istemi, yanılığısı dışında da birçok “olumsuzluk” gündeme gelebiliyor çünkü. Örneğin; iklim koşullarındaki “olumsuz” değişiklikler ya da çeşitli doğal nedenlerden kaynaklanabilecek hastalıklar yahut ağaçlandırma yapılan yerlerin çevresinde yaşayanların tepkileri ve engellemeleri vb... Bu gerçekliklere karşın artık ne OGM ne de yurttaşlarımızın çoğunluğu, özellikle orman ekosistemi oluşturma amaçlı ağaçlandırma çalışmaları gerektiğince ciddiye alıyor !

“Tez” İki:

OGM, temel görevlerinden birisi olan ağaçlandırma, özellikle de yüksek maliyetli orman ekosistemi oluşturma amaçlı ağaçlandırma çalışmalarını • bir yandan en aza indirmeye, • bir yandan da bu çalışmaları çeşitli ödümler vererek gerçek ve tüzel kişilere yaptırmaya –

* OGM; “Gelir getirici türlerle vatandaşlarımızı destekliyoruz.”, <https://www.ogm.gov.tr/tr/haberler/gelir-getirici-turlerle-vatandaslarimizi-destekliyoruz>; 27.01.2021.

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

“Yıkmaya” 😊 - çabılıyor. Böylece sonradan çözümlenemeyecek ekolojik ve toplumsal sorunların gündeme gelmemesine yol açıyor !

“Tez” Üç:

OGM, orman yangınlarında olduğu gibi özellikle orman ekosistemi oluşturma amaçlı ağaçlandırma çalışmalarında da kamuoyunu yanıltmak amacıyla çeşitli yollara başvuruyor: • Maliyet, etkenlik ve verimlilik ölçümleri, izlemeleri yapmıyor; • yapıyorsa da sonuçlarını kamuoyuna açıklamıyor; • ağaçlandırmaların yalnızca niceliğini il, yanı sıra, orman bölge müdürlüklerindeki gerçekleştirmeleri yıllık ve alan genişliği olarak açıklıyor ama başarı düzeyleri konusunda herhangi bir bilgi vermiyor; • yıllardır orman yangınlarından zarar gören yerlerin genişliğini “hektar” – 1 hektar= 10 Dönüm- olarak verdiği gibi ağaçlandırma çalışmalarına ilişkin gerçekleştirmeleri de, örneğin dikilen fidan sayısını “milyon adet”, ağaçlandırdığı alanların genişliğini ise “dönüm” – ya da “dekar”=1000 m² - olarak göstermek vb yollara başvurabiliyor.

“Tez” Dört:

“OGM, özellikle 2000’li yıllarda, ağaçlandırma popülizmini kendisine “bayrak” edinmiştir; her türlü fırsattan yararlanarak bu “bayrağı” daha da yükseltmeye çabılıyor. Bu amaçla kamusal kaynakları alabildiğine savurganca kullanabiliyor. Ne diyor ilgili Bakan çağrısında;

“Sizleri de 11 Kasım 2021’de fidan bağışlayarak ya da sahiplenerek çocuklarımıza daha yeşil bir dünya bırakma yolunda büyük adımlar atmaya davet ediyoruz.”

Anlayacağınız, ilgili Bakan, yine “pamuk eller cebe” diyor. Oysa “devlet devlet olmaktan çıkarıldı” için yurttaşlarımız bu türden çağrılarını kanıksadı artık. Yine de “kapıcıların bile otomobil sahibi olabildiği” 😊 ülkemizde bu çağrı da gerektiğince ilgi görür umarım.

Oysa...

Oysa, başta orman ekosistemi oluşturma amaçlı olmak üzere gerektiğince – yalnız “yeterince” değil ! – ağaçlandırma yapılması, siyasal iktidar destekçisinin söylemiyle, ülkemizin “beka” –“varoluş”- sorunudur. Ağaçlandırma çalışmalarının her şeyden önce bu sorunu **çözümlenmek** amacıyla planlanıp projelendirilmesi ve uygulanması gerekiyor. Bu, yerine getirilmesi, rastlantılara ya da ilgili üst düzey yöneticilerin kendilerini pazarlama yahut siyasal iktidarın görüntüyü kurtarma yahut gündemi değiştirme çabalarına bırakılamayacak bir gerekliliktir. Artık bu gerçeğin anlaşılması zorunludur, ancak, görünüşe bakılırsa anlaşılammıştır. Anlaşılamadığı içindir ki ağaçlandırma popülizmi günümüzde bile bu denli yaygın olabiliyor. Öyle ki aşağıdaki yalnızca ikisini sergilediğim gerçeklikler ortadayken, popülizm kalkanına sığınıp “fidan dikme oyunu” oynamak ya da oynatmak, en hafif söylemle göz boyamacılıktır !

• Çölleşme sürecinin durdurulması gerekiyor !

Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü’nün yetkin bir çalışmanın ürünü olduğu anlaşılan **Çölleşmeyle Mücadele Ulusal Stratejisi ve Eylem Planı 2019-2030**’nındaki bilgiler iç açıcı bir görünüm sergilemiyor:*

“Türkiye’deki çölleşme/arazi tahribatı konusunda en önemli çalışmalardan biri olan Çölleşme Hassasiyet Haritası’na göre, Türkiye’nin %22,5’i yüksek çölleşme hassasiyetine sahipken, %50,9’u ise orta düzeyde çölleşme hassasiyetindedir.” (Sayfa 20).

*“Türkiye’nin toplam alanının %46’sı %40’tan fazla eğime, %62,5’ten fazlası da %15’ten fazla eğime sahiptir. Bununla birlikte, iklimi, topoğrafyası, toprak özellikleri ve sosyo-ekonomik şartlarına paralel olarak orman, mera ve tarım alanlarında ciddi bir erozyon sorunu yaşanmaktadır. Arazi kullanımının büyük bölümünü oluşturan tarım arazilerinin %59’u, meraların %64’ü, **orman arazilerinin %54’ü** çeşitli şiddette erozyona maruz kalmaktadır. Ülkemizde meydana gelen toprak kayıplarında; %14,26 yağış, %3,36 toprak, %47,55 topoğrafya ve %34,82 bitki örtüsü etkili olmaktadır. Arazi kullanımı açısından değerlendirdiğimizde ülkemizde yer değiştiren toprağın %38,71’i tarım, **%4,17’si orman** ve %53,66’sı da mera alanlarında meydana gelmektedir.” (Sayfa 23)*

* ÇEM, **Çölleşmeyle Mücadele Ulusal Stratejisi ve Eylem Planı 2019-2030**, Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.

Ormanlarımız ve Ormancılığımız Üzerine “Sessiz” Tartışmalar...

- “Bozuk” ya da “verimsiz” yahut “boşluklu kapalı” sayılan 9,7 milyon hektar orman ekosisteminin yeniden “verimli” duruma getirilmesi gerekiyor; yoksa...

Yoksa bu gibi yerlerin;

- ✓ ya 6831 sayılı Orman Kanunu’na 2011 yılında getirilen Ek Madde 12’yle özel meyve bahçelerine;
- ✓ ya da 6831 sayılı yasanın 2. Maddesinin “A” bendi, yanı sıra, bu yasaya 2018 yılında getirilen Ek Madde 16 uyarınca hukuksal olarak “orman” sayılmayarak tarım ve yerleşme yerlerine

dönüştürülmesine bahane sayılabilecektir !

Öte yandan; OGM’nin Nisan 2021’de yayımladığı **Türkiye Orman Varlığı 2020** dökümüne göre ülkemizde hukuksal olarak “orman” sayılan 22,9 milyon hektar alan bulunuyor. Bu alanlardaki orman - *+maki-* ekosistemlerinin günümüzde bile %42’si -9,7 milyon hektar- OGM’nin yeni söylemiyle “boşluklu” kapalıymış 😊 -*eski söylemle “anormal” ya da “bozuk” yahut “verimsiz”*- Sözelimi, plansız – “hesapsız kitapsız”- büyütülen odun kökenli sanayiinin hammadde odun gereksinmesinin gereken zamanda, nitelik ve nicelikte, düşük maliyetle devamlı olarak karşılanabilmesi için bile bu 9,7 milyon hektarda yeniden her yönden “verimli” orman ekosistemlerinin oluşturulması gerekiyor. Bu gereği yerine getirmenin bir yolu da fidan dikme oyunu oynamak ya da oynatmak değildir; orman ekosistemi oluşturma amaçlı ağaçlandırma çalışmalarıdır.

- **Bu yıl yaşanan büyük orman yangınlarından sonra Akdeniz Bölgesi için özel ağaçlandırma politikaları geliştirilmeli ve uygulanmalıdır !**

Hep söylüyorum: Orman ekosistemlerimiz “dün” yandı, “bugün” yanıyor, “yarın” daha fazla yanabilecektir ! Yangında zarar gören orman -*+maki-* ekosistemlerinin yerlerinde ağaçlandırma yapmak ise yaşanan yıkımların yalnızca bir, üstelik en kolay boyutudur. Ormancılığımız yangınlardan etkilenen alanlarda da yeni orman ekosistemi oluşturabilmesi için bilgi, deneyim, alt yapı birikimine sahiptir. Örneğin, Akdeniz Bölgesi’nin ekolojik koşulları kendiliğinden bile yeni orman ekosistemlerinin oluşturabilmesi için son derece uygundur. Ne var ki, hep söylüyorum, bu yıl çıkan orman yangınları Akdeniz Bölgesi’nin yalnızca orman ve maki ekosistemlerinde, dolayısıyla ekolojik koşullarında değil;

- ✓ turizm etkinlikleri yönünden çekiciliği ile
- ✓ orman ekosistemlerinin içinde ve bitişiğinde yaşayan yurttaşlarımızın yaşantılarına,

kısacası ekonomik, toplumsal ve kültürel yapısında da gerçekten çok büyük yıkımlara yol açmıştır. Bu büyük ve çok boyutlu yıkımların yalnızca yeni orman ekosistemlerinin oluşturulmasına yönelik çalışmalarla onarılabilmesi olanaksızdır. Yapılması gereken ise, bir kez daha söylüyorum; deyim yerindeyse “işin kolayına kaçılmayarak”;

- ✓ çok boyutlu ve tümleşik “Bölgesel İyileştirme ve Koruma Planı” ile
- ✓ bu plan doğrultusunda sektörel ve toplumsal geliştirme projelerinin

demokratik bir süreç içinde hazırlanması ve uygulanmasıdır. OGM, bu zorlu sürecin gereklerini artık istese de tek başına yerine getiremez. Gecikmeksizin, örneğin, yarı özerk ve demokratik “Bölgesel İyileştirme ve Koruma Kurumu” vb bir yönetsel yapı oluşturulmalı; Bölgedeki tüm çalışmalar bu yapının eşgüdümü altında yürütülmelidir.

Çok açık:

- ✓ Ülkemizin içinde bulunduğu siyasal, ekonomik ve kültürel koşullardan çıkılmadıkça, dolayısıyla
- ✓ ormancılığımızın yönetsel sorunları çözümlenmedikçe

böylesine köktenci önerilerin yaşama geçirilebilmesi, deyim yerindeyse, “balığın kavağa çıkması” denli olanaksızdır. İyi de, yapılması gereken, bu olanaksızlığın aşılmasına çaba göstermek yerine kaynak savurganlığının yanı sıra çeşitli olumsuzluklara yol açabilecek ağaçlandırma popülizmine teslim olmak mıdır?